

รถขับชิดซ้ายและชิดขวา

วารกรณ์ สามโกเศศ

วันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2552

หน้า 6

เกือบ 250 ประเทศในโลกนี้มีระบบการขับซึ่งรถยนต์ที่แตกต่างกันอย่างน่าประหลาดใจ ประเทศส่วนใหญ่ขับรถชิดขวา และนับวันก็จะมีมากประเทศขึ้นเรื่อยๆ ที่เปลี่ยนจากขับชิดซ้ายมาเป็นชิดขวา อย่างไรก็ดี ประเทศซามัว (Samoa) ซึ่งอยู่ในหมู่เกาะปาซิฟิกกลับสวนทาง โดยตั้งแต่เดือนกันยายน 2009 เป็นต้นไป รถทุกคันต้องเปลี่ยนจากขับชิดขวาเป็นขับชิดซ้ายหมด ทั้งนี้เนื่องจากมีรถใช้แล้วจากออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ซึ่งเป็นประเทศขับชิดซ้ายทะลักเข้าไปขายเป็นอันมาก จนอาจเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย

คำว่า "ขับชิดซ้าย" ในภาษาอังกฤษคือ Left-Hand Traffic (LHT) และขับชิดฝั่งตรงข้ามก็คือ Right-Hand Traffic (RHT) ซึ่งแตกต่างจากคำว่า Left-Hand Drive (LHD) ซึ่งหมายถึงรถพวงมาลัยซ้าย และ Right-Hand Drive (RHD) รถพวงมาลัยขวา

ประเทศที่มี LHT จะบังคับให้ใช้ RHD และประเทศที่มี RHT จะบังคับให้ใช้ LHD ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัย เนื่องจากรถที่ขับชิดซ้ายและพวงมาลัยอยู่ด้านซ้ายจะมองเห็นรถที่วิ่งสวนมาไม่ได้ไกลหากมีรถบังอยู่ข้างหน้า ถ้าหากพวงมาลัยอยู่ฝั่งขวา เพียงแค่ล้ำเส้นออกมาเล็กน้อยด้านขวา คนขับก็จะเห็นรถที่ขับสวนมา และเมื่อจะแซงรถคันหน้าก็จะกระทำได้อย่างปลอดภัยกว่ามาก

ในปัจจุบันร้อยละ 66 ของประชากรโลกอาศัยอยู่ในประเทศที่เป็น RHT (ชิดขวาพวงมาลัยซ้าย) ร้อยละ 34 เป็น LHT (ขับชิดซ้าย-พวงมาลัยขวา) แบบบ้านเรา ถ้านับความยาวของถนนในโลกกันแล้ว ร้อยละ 72 อยู่ภายใต้ระบบ RHT และร้อยละ 28 อยู่ภายใต้ระบบ LHT

คำถามว่าเหตุใดจึงขับชิดด้านแตกต่างกันตอบได้ยากกว่าว่าเหตุใดที่เติมน้ำมันรถยนต์จึงอยู่ฝั่งขวาบ้างและฝั่งซ้ายบ้าง คำตอบก็คือความงมงาย ถ้ามั่นอยู่ฝั่งเดียวกันหมด

คิวเติมน้ำมันตามสถานีบริการต้องยาวกว่าแน่นอน เพราะเขาเติมได้ด้านเดียวของปั๊มจ่ายน้ำมัน เมื่อเติมได้สองข้างบางครั้งก็เข้าเติมด้านซ้ายของปั๊มจ่าย และบางครั้งก็ด้านขวา

เหตุที่ทั้งโลกไม่ขับรถชิดถนนด้านเดียวกันก็เพราะเหตุผลทางประวัติศาสตร์ ในตอนแรกของการที่คนส่วนใหญ่ถนัดขวาทำให้ชอบที่จะขับรถม้า ซี่ม้า ขับเกวียนชิดซ้าย มือซ้ายถือแส้เมียนม้าจะได้ไม่โดนคนขี่ม้าสวนมา ส่วนมือขวาถือสายบังคับ และถือดาบป้องกันตนเองจากคนแปลกหน้าที่สวนมาอย่างสะดวกด้วย นอกจากนี้คนถนัดขวามักขึ้นม้าด้านซ้าย จึงมักชิดซ้ายเพื่อจะได้ไม่กีดขวางการจราจร เชื่อกันว่าการชิดซ้ายมีมาแต่สมัยโรมันเมื่อ 2 พันกว่าปีก่อน

สาเหตุที่เปลี่ยนมาเป็นชิดขวาของคนส่วนใหญ่ในโลกมีหลายคำอธิบายความเชื่อ บุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนมาชิดขวาก็คือโนโปลีเยน โบนาร์ปาร์ต เมื่อสองร้อยกว่าปีก่อนคนฝรั่งเศสขับชิดขวาโดยมีกฎหมายระบุชัดเจนตั้งแต่ ค.ศ.1794

เชื่อกันว่าก่อนหน้าปฏิวัติฝรั่งเศสใน ค.ศ.1789 ผู้สูงศักดิ์จะนั่งรถม้าขับชิดซ้าย ซึ่งเท่ากับเป็นการบังคับให้ชาวบ้านขับชิดขวาโดยปริยาย ในช่วงวุ่นวายหลังปฏิวัติ ผู้สูงศักดิ์ทั้งหลายต้องการปนเปกับชาวบ้านเพื่อหนีการถูกปล้นฆ่าหรือทำร้ายจึงขับชิดขวาแทนฝั่งเก่า เป็นผลให้คนส่วนใหญ่หันมาขับชิดขวากันไปหมด

โนโปลีเยนได้นำการจราจรชิดขวาหรือ RHT มายังประเทศในยุโรปที่ยึดครองได้ สมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง ในทศวรรษ 1930 อิตาลีสั่งให้เช็กโกสโลวาเกีย ออสเตรีย และอีกหลายประเทศใช้ RHT ประเทศที่รอดพ้นจากการยึดครองและคำสั่ง เช่น อังกฤษ จึงรักษาประเพณีชิดซ้ายไว้ได้

สหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศเกิดใหม่ก่อนปฏิวัติฝรั่งเศสแต่เดิมก็เป็น LHT เหมือนอังกฤษซึ่งเป็นประเทศแม่ แต่เปลี่ยนเป็น RHT เมื่อราวใกล้ ค.ศ.1800 เชื่อกันว่าพวก

ขับรถบรรทุกของด้วยเกวียนขนาดใหญ่ ใช้ม้าหลายตัวลาก ย้ายจากขับซิดซ้ายมาซิดขวาเนื่องจากคนขับนั่งอยู่ข้างหลังม้าตัวสุดท้ายด้านซ้าย เพื่อใช้มือขวาถือแส้วควบคุมม้า การจะมองเห็นรถที่วิ่งสวนมาได้นั้นก็จำเป็นต้องขับซิดขวา

ในศตวรรษที่ 20 หรืออีก 100 ปีต่อมา Henry Ford บิดารถยนต์ของอเมริกาตัดสินใจผลิตรถยนต์จำนวนมากด้วยการมีพวงมาลัยบังคับอยู่ด้านซ้าย เหตุผลก็คือเพื่อให้ผู้โดยสารขึ้นรถได้สะดวก เมื่อรถจอดซิดขวาก็สามารถก้าวขึ้นจากด้านขวาคู่กับคนขับ (รถสมัยนั้นมีที่นั่งตอนเดียว) ซึ่งนั่งอยู่ด้านซ้าย เมื่อ RHT ถูกกำหนดขึ้นเป็นมาตรฐานเช่นนี้ ในเวลาต่อมาประเทศต่างๆ ก็ปฏิบัติตามกัน

ประเทศที่แปลกก็คือแคนาดา เดิมเป็น LHT เพราะความใกล้เคียงกับอังกฤษ แต่บางท้องถิ่นที่มีคนฝรั่งเศสอยู่อาศัยมากก็เป็น RHT ดังนั้นในประเทศเดียวกันจึงมีทั้งซิดขวาและซ้ายมือร่วมกันไปหมดอยู่นาน จนในที่สุดกลายเป็น RHT ตามอเมริกาในทศวรรษ 1920

ประเทศที่ขับซิดซ้ายส่วนใหญ่มักเป็นอาณานิคมของอังกฤษเก่าหรือวัฒนธรรมอังกฤษครอบงำ ทั้งในเอเชีย เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ ศรีลังกา บรูไน พม่า (เปลี่ยนมาเป็นซิดขวาเมื่อปี 1970) ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ฮองกง เนปาล ญี่ปุ่น (ไทยขับซิดซ้ายเนื่องจากอิทธิพลจากอังกฤษ) แอฟริกา เช่น Tanzania Tonga Uganda Zambia Malta Malawi ฯลฯ รวม 75 ประเทศ

ส่วนประเทศขับซิดขวาก็ได้แก่ประเทศในยุโรปเกือบทั้งหมด และอดีตอาณานิคมเก่าหรือวัฒนธรรมยุโรปครอบงำ (ประเทศในตะวันออกกลาง ยุโรปตะวันออก อเมริกาใต้ ตลอดจนแอฟริกา) รวม 164 ประเทศ

ประเทศที่ปวดหัวก็คือประเทศที่มีถนนติดต่อกับเพื่อนบ้านแต่มีระบบจราจรคนละด้านของถนน ลองพิจารณาดูบ้านเราก็จะพบว่ามีมาเลเซียเพื่อนบ้านของเราประเทศเดียวเท่านั้นที่มี LHT เหมือนเรา พม่า ลาว และเขมร มี RHT และเมื่อลึกเข้าไปอีกก็จะเป็นเวียดนามซึ่งเป็น RHT อีกเช่นกัน การขับรถข้ามพรมแดนจึงต้องระวังมากเป็นพิเศษ (หากข้ามสะพานมิตรภาพไทย-ลาว ก็ไปวนวงเวียนปรับการซิดถนนในฝั่งลาว และสะพานที่มุกดาหารก็มาปรับในฝั่งบ้านเรา)

มีอยู่ประเทศหนึ่งในปัจจุบันที่มีทั้งระบบซิดซ้ายและซิดขวายู่ด้วยกัน เป็นประเทศที่มีประชากรมากที่สุดในโลก นั่นก็คือจีน บนแผ่นดินใหญ่ขับซิดขวา (ได้วันก็เช่นเดียวกัน) ส่วนฮ่องกงและมาเก๊าขับซิดซ้าย

แต่ที่ประหลาดกว่านั้นก็คือมีประเทศหนึ่งที่มีการจราจรซิดขวา ซึ่งปกติจะต้องมีพวงมาลัยอยู่ด้านซ้าย แต่แปลกที่กว่าร้อยละ 80 ของจำนวนรถในท้องถนนมีพวงมาลัยอยู่ด้านขวา ประเทศนี้ยู่ติดกับประเทศไทยจนทำให้รถเหล่านี้มีพวงมาลัยอยู่ด้านเดียวกับรถที่ใช้กันอยู่ในบ้านเรา?